

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



# HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA  
KVINNORÖRELSEN  
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET  
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖



ÅRGÅNG 3  
HÄFTE 11  
1916

# DAMER!

Nu inkommet **nyheter** i skotska, randiga och enfärgade

## Blustyger

i alla prislägen fr. .... 0.45 pr mtr

Ett parti randigt och enfärgat

## Siden

till blusar borts lumpas.

## Kjoltyger,

60 cm. br., i grått och blått från 0.88 pr mtr.

## Cheviot. Sammet.

## Stuvar.

Trådgardiner .....	fr. kr. 0.23
Strandkofter .....	” ” 3.50
Underkjolar, satin .....	” ” 2.65
Reformliv .....	” ” 1.30
Snörliv .....	” ” 2.35
Korsettskyddare, trikå .....	” ” 0.75
Tröjor, Lahmans .....	” ” 0.80
Kalsonger, trikå .....	” ” 1.25
Linnen .....	” ” 1.05
Strumpor och Vantar. Sybehör m. m.	

## SVENSKA VARUHuset

1 tr., 54 Drottninggatan 54, 1 tr.  
37 Stora Nygatan 37

## Kvinnliga Juridiska Byrån

*Juris kandidat Eva Andén*

Vallingatan 18, kl. 10-4

Allm. 183 36 Riks 7576

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättsaker, juridiska uppdrag av alla slag.

## Husmodersbefattningen

å

### Karlstads stads fattigvårdsinrättning

å Klaraborg blir ledig att tillträda den 1 instundande November. Sökande bör vara något van vid sjukvård och i övrigt välmöriterad. Lön 800 kronor samt 2:ne ålders-tillägg å 800 kr. efter 5 och 10 år, ävensom vanliga naturaförmåner. Ansökningar ingi-vas till Karlstads Fattigvårdsstyrelse före 15 Juni.

## I de bästa hem

står numera dagligen

# SVEA VÄXT

 = MARGARIN på bordet.

I de flesta fall är husfadern okunnig om detta förhållande, ett faktum som på ett talande sätt bevisar, huru fullständigt detta märke lyckats förvärfva natursmörets smak och arom. Sparar 50 procent.



A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

### Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.



# HERTHA

ÅRGÅNG III

1 JUNI 1916

HAFTE 11

## När det blir nödvändigt.

“Det är fullkomligt nödvändigt, Sire. Det är hela landets önskan.” Med dessa ord såges Leo Mechelin ha besegrat ryske tsarens tvekan, när denne fann att den nya finska författningen, som 1906 förelades honom till sanktionering, upptog politisk rösträtt och valbarhet för Finlands kvinnor såväl som för varje finsk man, som uppnått därför stadgad ålder.

Finland hade ställts inför utomordentliga händelser, och under dessas inflytande hade den uppfattning vuxit fram, som senator Leo Mechelin hävdade inför den ryske självhärskaren. De prövningar landet haft att genomgå hade med samma styrka och mod burits av Finlands kvinnor som av Finlands män, och alla kände de då, att de också för kommande tider, utan åtskillnad av kön, skulle stå tillsammans, tillsammans dela såväl förpliktelser som rättigheter.

Ty utomordentliga händelser hjälpa till att göra mänskorna klarsynta; konventionella föreställningar och förut väl omhuldade fraser — det gamlas nödvärn mot det nya som vill fram — bli genom dem förunderligt hastigt värdelösa. Det nuvarande krisläget i Europa har

också haft detta med sig, om än krigshypnosen i vissa särskilda faser framkallat en blindhet och en det sunnda förnuftets paralysering hitintills utan motstycke i historien.

Vad kvinnornas ställning och förhållanden vidkommer, särskilt i fråga om de krigförande länderna, har en så djuptgripande omkastning i den gamla gängse uppfattningen ägt rum, att man väl torde kunna säga, att man faktiskt står inför ett helt nytt utvecklingsskede. Ty om man även tänker sig en rent yttre återgång till en del av de gamla förhållandena, kan den argumenteringen dock icke längre användas, den tankegången icke längre stå sig, som tidigare utgjorde grunden för kvinnornas utskiljande från en mängd verksamhetsområden, skälen till förnekandet av deras kapacitet och möjligheter i det och det avseendet. Vad fakta i dessa olyckstider burit vittnesbörd om som utförbart och framgångsrikt förblir även sedan ofrånkomligt. Folkmedvetandet i de under krigets bördor tryckta länderna skall aldrig hädanefter kunna ignorera det sakförhållandet, att i den stund, då kvinnorna behövdes till tusende uppgifter utanför

de förut åtsnävade gränserna för deras verksamhet, kommo de — och deras krafter och förmåga räckte till.

Måste man då icke tänka sig, att ur den genom de nuvarande omständigheterna korrigerade uppfattningen av kvinnorna skall — efter hand i vart och ett av dessa land — växa fram den önskan, som Leo Mechelin konstaterade som hela Finlands, — att kvinnorna också måste erkännas som med männen likberättigade medlemmar av folket?

Det finns tecken som verkligen så kunna tydas. I dessa dagar har Englands premiärminister till Mrs. Fawcett, ordföranden i den engelska National Union of Women's Suffrage Societies, till svar på en framställning från denna förening, förklarar, att om över huvud taget någon utvidgning av den manliga rösträtten inom den närmaste framtiden tages upp till prövning,

skall de engelska kvinnornas rösträttskrav samtidigt "fullt ut och opartiskt övervägas, utan något på grund av tidigare kontroverser förutfattat bedömande".

Mr Asquiths ord äro visserligen väl valda. De kunna betyda allt eller ingenting. Men näppeligen hade Englands nuvarande premiärminister gent emot de rösträttskrävande kvinnorna vårdat sig om denna politiska vändning av sina ord, om han icke känt en växande omkastning i den allmänna uppfattningen, som inom kort kan för honom bli det kategoriska imperativet i denna sak. Tiderna ha allt för tydligt avslöjat de engelska kvinnornas fullgoda medborgaregenskaper, för att dessa kvinnor längre skola utan vidare kunna negligeras och åsidosättas.

Och den vägen kommer det att gå i land efter land. När kommer turen till oss?

---

## Huslighet och kvinnosak.

**D**e enkla och måhända något osammanhängande reflexioner, som här följa, äro närmast föranledda av fröken Sondéns uppsats i ett tidskriftens föregående häfte under den — trots allt — överraskande rubriken "Är kvinnan människa?". Givetvis är avsikten med dessa rader icke att träda i opposition mot ovannämnda artikel, vars grundtanke var hävdandet av kvinnans rätt till individuell utveckling och systematisk utbildning för det yrke hon kan välja. Att ingå i en dylik oppositions-

ställning vore att förgräpa sig på en av kvinnorörelsens heligaste grundsatser, om ett sådant uttryckssätt må tillåtas. Vad fröken S. skriver om kvinnans rättigheter som människa håller icke blott i och för sig en hög sanningshalt, utan det är tillika synnerligen prisvärt att ha bestått oss en väckelse genom att till förnyad belysning framhäva en av kvinnosakens fundamentalsatser. En och annan företeelse i tiden skvallrar nog om att kvinnorna just nu ganska väl behöva påminnas om vad

som stått och står som ett stort och högt mål för deras kön — frihet till utveckling efter personliga anlag och förutsättningar. Det är åstundade utvecklingsmöjligheter, som icke få inskränkas till att vara allenast abstrakt och teoretiskt fattbara utan fullt ut förses med sin praktiska motsvarighet och tillämpning på kvinnans ställning i stat, samhälle och hem.

Artikeln "Är kvinnan människa?" är emellertid att betrakta mot bakgrunden av några pristävlningsfrågor rörande "Kvinnans fostran och bildning för hem, samhälle och fädernesland", som tidigare varit införda i Hertha och mot vilka artikeln i fråga direkt vänder sig. Då man läser vad fröken S. skriver, kan man icke värja sig för intrycket, att förf. fått nog och övernog av det myckna nu så moderna ordandet om kvinnans husliga utbildning. Är denna iakttagelse riktig, då är fröken S. en bland många. Här och var inom kvinnornas läger finnas iakttagare, som med oro följa den timande huslighetens renässans, vari de frukta ett hinder för kvinnökönets kamp till frigörelse.

Hur har allt detta intresse, man vore frestad att säga brinnande nit, för hemmets och kökets angelägenheter blivit bragt å bane? Liksom själva intresset tar sig skilda uttryck i olika omgivningar, beror dess uppkomst av många och olikartade orsaker. Här endast en antydning om några av dem. Hemmen ha i sin nutida gestaltning förlorat de förutsättningar de en gång ägde att meddela huslig undervisning. Samtidigt ha hemvårdens och barnavårdens betydelse för den enskilde och samhället

fått en högre uppskattning. En växelverkan har uppstått mellan den ökade ansvars känslan å ett håll och den djupare okunnigheten å ett annat, och resultatet har blivit all den hushållsundervisning, som nu bjuds i skolor och kurser, samt i tal och skrift utanför den ordnade undervisningens ramar. På allra senaste tiden har hushållsintresset genom de stegrade livsmedelspriserna och därmed sammanhängande förhållanden ytterligare ökat. Den moderna husligheten har emellertid även andra och allmänna orsaker. Ur denna synpunkt är den en avspeglning av nu rådande tidsriktning, som ställer de praktiska livsvärdena framför de andliga och bedömer kunskapens värde efter deras förutsättningar att utmyntas i praktisk handlingsförmåga och andra nyttigheter. Vår kultur har fått ett starkt drag av materialism. Värdesättningen i det allmänna omdömet står i överensstämmelse härmed.

Mat och dryck höra till livets nödtorft, där fattigdomen tvingar. När det trycket upphör, stiger snart matfrågan till en rangplats bland det dagliga livets spörsmål. Det blir av stor vikt och betydelse icke blott vad man äter utan hur maten serveras och så lägges en opropotionerlig mängd av tid och arbete ner på detaljer och petgöra. I tidningarnas annonsspalter återkomma titt och ofta tillkännagivanden om kurser i tillagning av kalla rätter, små rätter för smörgåsbordet, smöruppläggning, dukning, servettbrytning m. m. i samma stil. Och efter en tid upprepas kurserna på mångas begäran. Husligheten, den solidaste av alla kvinnliga

dygder, har på sina håll ingått en — måhända tillfällig — förbindelse med smaken för det raffinerade. Detta är icke sagt i avsikt att klandra vare sig kursernas anordnare eller deras intresserade deltagare. Ett påpekande på sin höjd att ordet 'huslig' icke alltid hör samman med ordet 'ekonomi' och att icke all kvinnans gärning för hemmet kan pressas in under begreppet statsnytta.

\* \* \*

Kan det rådande intensiva intresset för husligt arbete verkligen bli till en fara för kvinnorörelsens utveckling? För min anspråkslösa del har jag mycket svårt att tro, att så skulle kunna bli fallet. Visserligen låter det tänka sig att en del av dem, som ivrigast yrka på ökade möjligheter för huslig utbildning, hoppas att med större insikter och färdighet hemmets plikter skola absorbera kvinnorna till den grad, att de icke få intresse över för andra uppgifter. Vem säger emellertid att dessa biavsikter kunna uppnås.

Är det icke å andra sidan så att ett av de skäl, varför kvinnorna påyrka större inflytande i samhället, just är deras önskan att med gynnsammare förutsättningar kunna verka för hemmens bästa? Härtill kommer, att flertalet kvinnor ha sitt arbete förlagt till den husliga svären, det må vara i eget hem eller i andras, Tar man allt med i beräkningen, synes det mig, att den husliga renässansen bör kunna bli till mångfaldig nytta. Det obestridliga gagn, som kan avvinnas för folkhushållningen och folkhälsan, är redan av stats-

makter och allmän opinion erkänt och noterat. Emellertid, om de enskilda hushållens skötsel anses vara av en så utomordentlig betydelse för det allmänna, bör såsom en naturlig konsekvens härav värdesättningen av det husliga arbetet bli en annan. Den kvinnliga gärningen i hushållet, ehuru i och för sig alltid lika viktig för den allmänna ekonomin och hygien, har under en lång period varit uppskattad långt under förtjänst. Att nu en förändring till det bättre inträtt är att räkna som en vinst även för det husliga arbetets utövare d. v. s. kvinnorna. Verkningarna av den nya värderingen äro kanske ännu ej så många. Det förtjänar dock nämnas, att regering och även riksdag upphöjt det husmoderliga arbetet till rang, heder och värdighet av yrke. De statsunderstödda kvinnliga lanthushållsskolorna avse att bibringa yrkesutbildning, och samma ändamål uppställes för nu föreslagna husmodersskolor, vilka skola komma i åtnjutande av statsbidrag. En husmoder, som genomgått ettdera slaget av skolor och praktiserar sina förvärvade kunskaper, kan alltså eller kommer att kunna taga statsmakternas formulering till intäkt för att hon är en kvinna, som utövar ett yrke, och icke någon som blir "försörjd". Man kan även våga en gissning, att den blivande äktenskapslagstiftningen kommer att ge en värdigare uppskattning åt den gifta kvinnans arbetsinsats i hemmet.

För övrigt borde kvinnorna taga tiden i akt och med hjälp av den vind, som nu blåser, lyfta upp den husliga gärningen några pinnar högre på det

sociala anseendets trappstege. I denna riktning skulle det verka om kvinnor bemödade sig att i tanke, tal, skrift och handling med tillbörlig respekt behandla det yrke, åt vilket flertalet av deras kön ägnar krafter och omsorger. Vår praktiska tidsriktning till trots syndas det ännu mycket i detta stycke, icke minst bland de husligt verksamma kvinnorna själva. Icke alla ha följt med sin tid. Det kvinnliga släktet gjorde desslikes väl uti att ge det manliga en lektion i aktning för det husliga arbetet. Nu är det nog ofta så, att lika högt som mannen skattar god mat — och det är icke så litet — lika lågt värderar han det arbete, som frambragte den välsmakande produkten. Mycket skulle även vinnas för hemsysslornas utövare om arbetet kunde ordnas på ett mera systematiskt och mindre tidsödande sätt än de, som nu i allmänhet följas. Att skapa sådana metoder och att göra dem populära, är en uppgift för experter. Kanske är det vår tids nyvaknade intresse för huslig ekonomi förbehållet att utfinna ett förenklat hushållssystem.

Så långt de ökade möjligheterna till utbildning i hushållsgöromål äro frivilliga och bjudas de intresserade inom alla samhällsklasser, torde de hälsas med så gott som enbart tillfredsställelse. Den fruktan för allt för mycken huslighet, som här i annat sammanhang varit antydd, hänför sig framför allt till en annan form av undervisning, den obligatoriska. Denna sida av frågan är ännu icke i egentligaste me-

ning aktuell, men en del tecken tyda dock på att den är under utveckling. Moderata kvinnoförbundets skrivelse, som dock närmast torde ha avsett den husliga undervisningen på fortsättningskolans stadium, är allmänt bekant, och i propositionen om statsunderstödda husmodersskolor säger civilministern, att det obligatoriska systemet, ehuru icke nu genomförbart, "skulle innebära stora, för vår folkhushållning betydelsefulla fördelar". Huruvida detta resonemang är riktigt eller ej, därom vill jag för tillfället icke ingå i diskussion, men ganska klart synes det mig vara, att skall husmodersutbildningen göras obligatorisk, finns där en annan kvinnofråga, som måste lösas förut — nämligen rösträttsfrågan. Att en utslutande av män bestående regering och en exklusivt manlig riksdag, utsedd av enbart manliga väljare, skulle pålägga kvinnorna i landet efter uppnådd förvärvsålder en nödtvungen utbildning med en tidslängd, som samma regering och riksdag ensamma avgjorde, det ginge dock över alla gränser. Även om för dylika åtgärder från de styrandes sida kunde åberopas stöd av framställningar från en eller annan kvinnoförening eller deras ansvariga styrelser, vore detta näppeligen tillfyllest. Om av alla kvinnor krävdes en uppoffring av tid och förvärv, skulle kvinnorna i val äga att yttra sig över förslaget. Ett motsatt förfarande vore en faktisk rättskränkning, om också icke en juridisk. AXIANNE THORSTENSON.



## Mänskensskolorna.

Namnet inger fantastiska föreställningar, och vittutsvävande funderingar i fråga om vad mänskensskolorna i själva verket voro för något ha också förekommit i det land där de startats, Amerika, — eller för att ge en närmare bestämning, Kentucky. En del gott folk lär ha trott att det var skolor, där barnen studerade, lekte och skuttade omkring i det gröna likt älvor i månskenet. Andra tänkte sig dem som idealiska kurtisskolor, där de älskande paren strövade omkring arm i arm, citerade poesi och berättade för varandra den gamla, gamla historien i månens bedårande ljus. Ännu andra funderade ut att det måste vara skolor, där personer, som själva bestodo sig med "månar", undervisades i vetenskapliga och de mest säkra metoderna att ur säd destillera ut ett som botemedel för "månsken" verkamt extrakt; men allt i största hemlighet för att regeringen icke skulle lägga sig i det.

Det är startaren av mänskensskolorna, miss Cora Wilson Stewart, skolinspektis i ett Kentuckydistrikt och nu ordförande i Kentucky analfabetkommission, som själv helt humoristiskt berättar om alla dessa fantasirika funderingar över hennes nya företag. Fältet var ju också fritt för gissningar. Både det ena och det andra skulle kunnat rymmas under benämningen.

Men miss Stewart är varken en fantast, en månskenserotiker eller spekulant i lättrogenhet. Hon är en social arbetare med vilja och kraft att taga upp en

ny välsignerik idé och föra den igenom.

Som skolinspektis i distriktet Rowan i Kentucky hade hon mer än en gång — av missriktad godhet, som hon själv nu betecknar det — gjort tjänst som sekreterare åt en hel del människor, som inte kunde läsa och skriva. Härunder inträffade ett par fall, som kom henne att skarpt fundera över att det inte var bra som det var.

Bland dem, som sökt hennes hjälp, fanns en gammal kvinna, vilkens barn — liksom hon själv gjort det — vuxit upp utan någon som helst skolgång. Endast den yngsta dottern hade fått lära sig att nödtorftligen läsa och skriva och sedan i Chicago, där hon nu var, profiterat av en aftonskola och förkovrat sig i båda delarna. Hennes brev voro nu den enda glädjekälla den gamla ägde i denna världen, ty från de andra barnen, som också begivit sig västerut, var hon återkalleligen skild, lika obevekligt som genom döden, då de icke kunde meddela sig med varandra. Nu gick hon emellertid oförtröttat den sju engelska mil långa vägen, backe och backe ned, till miss Stewart med den ena dotterns brev, för att denna skulle läsa dem för henne och besvara dem i hennes ställe. Men efter att engång ha uteblivit hela sex veckor, kom hon så en vacker dag igen med ett brev i handen. Miss Stewart tänkte sig att hon nog visste vad ärendet nu åter gällde.

Men till hennes stora fövåning förklarade den gamla kvinnan med stolthet

och värdighet, att nu kunde hon själv besvara dotterns brev — hon hade lärt sig läsa och skriva.

Hur det hade gått till? Jo, ibland hade det varit så svårt för henne att gå den långa vägen, och så kunde det hända, att ingen av grannarna därhemma hade tid att läsa brevet för henne, och hon hade tyckt att det fanns just som en mur mellan henne och hennes Jane, och så hade hon gått in i en bod och köpt en A-b-c-bok och en förskrift, och hon hade suttit uppe om nätterna, ibland ända tills det började dagas igen, — och så hade hon lärt sig att läsa och skriva.

Helt triumferande vecklade hon ut Janes dyrbara brev och stavade långsamt igenom det, och sedan satte hon sig ned och skrev, under miss Stewarts ledning, sitt eget första brev till Jane — stolt och lycklig.

Kort efter detta hade det hänt att en medelålders man med ett särdeles gott och intelligent utseende en dag kommit till miss Stewarts byrå. Som hon för ögonblicket var upptagen, gav hon honom ett par böcker att titta i, medan han väntade. Hon såg honom tafatt fingra på några blad, vända på böckerna, titta på deras ryggar och så lägga ned dem med en suck. Som hon visste hur svårt det var för folket där att komma åt någon god läsning, frågade hon honom då, om han ville låna hem de två böckerna. Med en avböjande skakning på huvudet kom förklaringen, nej, han kunde varken läsa eller skriva, och den stora, starka karlen fick tåra i ögonen, när han tillade, att han skulle vilja ge tjugu år av sitt liv för att kunna det.

Den tredje historien inträffade några kvällar senare, då det hade ordnats en liten underhållning i en av folkskolorna. En ståtlig pojke på en tjugo år sjöng en vacker ballad, till största delen författad av honom själv, ehuru delvis byggd på sägner, som kommit till honom från hans engelska förfäder. När han slutade, under bedövande applåder, gick miss Stewart till honom och bad att han skulle skriva ned den vackra balladen åt henne, men fick ett modstulet svar, att det skulle han nog velat, om han kunnat skriva, — och att han hade tänkt ut minst hundra och bättre än den här, men han hade glömt dem igen, innan han fick någon, som kunde skriva ned dem åt honom.

Det ena med det andra gav miss Stewart något att fundera på. Det var inte längre tre individer, som liksom ställde fordringar på henne, hon kände det som en vädjan till sig från tre klasser av människor: de olärda mödrarna, mera vitt och ohjälpligt skilda från sina frånvarande barn än genom blotta avståndet och mellanliggande hav och land; de medelålders männen, uteslutna från böckernas värld och ur stånd att utan andras hjälp — och därmed kanske ofta påverkan — skriva sitt namn på röstsedeln, som de ha rätt att avgiva; de unga människorna, med outvecklade gåvor, vilka kanske skulle kunnat bli till något på litteraturens, konstens eller vetenskapens område.

Miss Stewart kallade tillsammans lärarna i distriktet. De tre särskilda fallen framlades för dem, med påpekande av att det fanns 1,152 sådana män och kvinnor i distriktet, vilka de forna skol-

förhållandena lämnat utanför. Lärarna uppmanades att göra frivillig tjänst i och med aftonskolor, — att hålla skolorna öppna den tid av månaden, då det fanns månljusa kvällar och då folk kunde taga sig fram på vägarna, och att ge dem detta tillfälle undervisning.

Alla voro villiga att taga upp arbetet efter denna plan, och de använde närmaste lördag till att gå omkring såväl i bondgårdarna som i de allra minsta små stugorna och inbjuda folk i alla åldrar och klasser att komma till "mänskensskolorna". Kvällen därpå skulle de börja. Detta var i september 1911.

Man väntade sig att som lön för mödan med dessa obegränsade inbjudningar kunna räkna på en à tre elever i varje skola, eller sammanlagt med ett antal av cirka etthundrafemtio elever i hela distriktet.

Dessa lantbor hade i själva verket mängder av giltiga skäl för att icke komma. De voro mänskor utsläpade i hårt arbete, de hade långa, dåliga vägar att gå, höjdsträckningar att ta sig över, barn att leda, barn att bära på, som inte kunde lämnas hemma. Men de kommo. En och en, i större och mindre grupper; milvägs ifrån med småbarn i famnen; de kommo, krokiga av ålder, stödda på sina käppar. Tillsammans voro de 1,200 stycken.

Den yngsta av dem var aderton år, den äldsta åttiosex. Somliga av dem lärde sig skriva sitt namn redan första kvällen, andra behövde två kvällar till det. Deras lycka, när de kommit så långt, lär nästan trotsat all beskrivning. De skrevo sina namn varhelst de kommo åt, på träd, inhägnader, stolpar, lador,

på mått och vikter och på varje åtkomlig bit papper. De som hade de minsta små besparingar drogo fram dem ur sina gömmor och satte in dem på närmaste bank, barnsligt stolta över att kunna skriva ut sina checker. Och brev sändes av till många kära långt borta.

Pedagogerna ställde sig skeptiska mot företaget och förutspådde att när nyhetens behag försvunnit, skulle också intresset vara sin kos. Men det nästa läsåret överträffade i allt det första; 1,600 elever inregistrerades, och en åttiosju års gammal man slog rekordet och distanserade den föregående terminens åttiosexåriga stolta "skolflicka".

Det gavs många intressanta exempel på den direkta nytta dessa mänskor hade av de förvärvade kunskaperna. En arbetare, som i årtal arbetat för en och en halv dollar om dagen, slog sig särskilt på räkning, något som var av praktisk nytta för honom som timmerhuggare att kunna. Efter en läro-tid av sex veckor hade han nått en färdighet i räkning, som inbringade honom dubbla lönen för hans dagsarbete.

Emellertid hade hela distriktets lärare så genomträngts av idén, att de föresatte sig att inga analfabeter längre skulle finnas i Rowandistriktet. I mars 1913 sammanträdde samtliga lärare till överläggning. Man beslöt att förmå skolråden att sätta i gång en folkräkning av analfabeterna. När detta gjorts, upprättades register över dem. I detta infördes inte endast personernas namn och ålder utan även deras levnadshistoria, förhållandena i hemmet, familjeförhållanden, religionsbekännelse, fallenheter, smak och egendomligheter. Lyc-

kades så inte läraren — eller lärarinnan — övertala honom att komma med, hade man att på ett klokt sätt begagna sig av vad man visste om hans karaktärsläggning m. m. för att så småningom inverka på honom.

Varje lärare fick nu sin lista över analfabeterna i sitt särskilda distrikt. Där man inte lyckades få eleven till månskensskolan, kom månskensskolan till eleven. Man gjorde sig faktiskt besvär att gå omkring i hemmen och undervisa de tröga, och var och en tog sin del i arbetet. Läkare sysselsatte sig med sina tillfrisknande patienter, präster sökte ut elever bland sina församlingsbor. Tjänstemän på bolag och kontor sysselsatte sig med den lägre tjänstepersonalen. Det var en fullkomlig kapplöpning för att få bort analfabeterna.

Månskensskolorna hade emellertid spritt sig så gott som över hela Kentucky, och regeringen beslöt sig för att också taga verksam del i det pågående arbetet. En analfabetkommission tillsattes, där miss Stewart blev ordförande, och ett manifest utfärdades, som uppmanade personer av alla klasser att arbeta för att nå det föresatta målet — ingen analfabet längre i staten Kentucky. Man har också nu gjort den beräkningen, att med år 1920 bör man ha vunnit sitt mål.

I vårt land, med dess ordnade skolförhållanden, har man svårt att föreställa sig ett korståg som detta. Men enligt folkräkningen 1910 hade Amerika 5,516,163 analfabeter. Det är något att taga ihop med!

Sjutton stater ha också följt Kentuckys exempel, miss Stewarts mån-

skensskolor ha hittat väg till dem alla. En verklig folkrörelse står bakom dem, och resultatet är redan storartat. Tjugo till tjugofyra skolkvällar beräknas i genomsnitt för individ, för att denne skall uppnå den erforderliga kunskapen i att läsa och skriva.

I miss Stewarts första månskensskola blev det mannen, som ville ge tjugo år av sitt liv för att lära sig läsa och skriva, och gossen, som glömde bort sina ballader, därför att han inte kunde teckna upp dem, som först av alla kommo så långt att de själva kunde skriva ett brev.

Men det var den förundransvärda företagsamheten och stora uthålligheten hos den gamla gumman, som var så ohjälpligt skild från barnen borta i den fjärran västern, som framför annat kom miss Cora Wilson Stewart att taga initiativet till det stora arbete, som nu genom månskensskolorna pågår över vida delar av det väldiga Amerika.

ELLEN KLEMAN.

---

**Stockholms kvinnliga krigsberedskap.** I ett upprop till Sverges kvinnor har en i Stockholm bildad kommitté för kvinnlig krigsberedskap vänt sig till de kvinnor, som under sommaren själva kunna disponera över sin tid, med en uppmaning att dessa skulle sätta sig in i en mängd av de göromål, som i vanliga fall skötas med manlig arbetskraft. Detta med tanke fäst på att i händelse av krig måste kvinnorna, såsom överallt nu varit fallet i de krigförande länderna, vara redo att rycka in och fylla männens plats, när dessa kallas ut till krigstjänstgöring. Man menar att det vore lämpligt att i tid organisera sig för en sådan uppgift

samt redan i förväg inlära en del förekommande göromål, såsom att lära sig "sköta spade och räfsa, att mjölka kor, sköta lantbruksmaskiner, mejerihantering m. m."

Den i Stockholm bildade kommittén består av följande medlemmar:

Landshövdingen Thérèse Rydin, ordförande, grevinnan Jeanna Adlercreutz, kassaförvaltare, fru Agda Almström, överstinnan Anna Bolin, korresponderande ledamot, fru Nonny Carlson, fru Maria Fahlberg, statsrådinnan Gunhild

Hasselrot samt suppleanterna fröken Eleonore von Schulzenheim, sekreterare, fru Constance Almqvist och fru Eva Carlborg.

Kommittén har lyckats att som sakkunnig förvärva biträde av överste Aug. Thorsell och kommer att under sitt arbete söka förbindelse med statens vederbörande kommissioner.

Det är kommitténs förhoppning att inom hela landet liknande kommittéer måtte bildas för att kring sig samla villiga krafter för ifrågasvarande syfte.

---

## De finska kvinnoföreningarna och äktenskapslagstiftningen.

Med anledning av det betänkande **M**angående grunderna för ordnandet av makars rättsförhållanden, som finska Lagberedningen i december 1912 avgivit och där Lagberedningen väddade till vederbörande myndigheters och andras av saken intresserade meningar i ämnet, ha nu åtta finska kvinnoföreningar i ett gemensamt uttalande framfört vissa synpunkter, som de hoppas må finna beaktande vid det slutliga utarbetandet av själva lagförslaget.

De framställda önskemålen, vilka för oss äro av särskilt intresse då de på flera punkter sammanfalla med vårt eget till Lagberedningen gjorda uttalande i denna fråga, ha följande formulering.

### 1. *Beträffande makars personliga förhållanden.*

1) Mannens målsmanskap avskaffas och gift kvinna erkännes vara berättigad avsluta alla slags rättsärenden, jämväl

med sin man, samt att uppträda inför domstolar och övriga myndigheter såsom kärande eller sökande samt svarande, så ock att idka näring.

2) Makarna äga att gemensamt taga vård om barnen och att biträda varandra vid omsorgen om desamma.

3) Vardera maken äger samma rätt att representera familjen utåt. Missbrukar någondera maken denna rätt, kan domstol på den andras yrkande frångå honom eller henne densamma.

4) Varder någondera makens välfärd genom makarnas sammanlevnad uppenbarligen äventyrad, är den i sina intressen hotade berättigad att upphäva sammanlevnaden. Därvid äger domstol på gjort yrkande bestämma, huruvida och i vad mån den make, som upphävt sammanlevnaden, är berättigad att av den andra bekomma underhåll.

5) Leva makarna skilda, tillkommer avgöranderätten i fråga om barns upp-

fostran den, som lagligen har barnet hos sig. Missbrukas denna rätt, kan den andra maken vända sig till förmyndarnämnd eller domstol för vinnande av rättelse.

6) Om arbetsavtal, som make avslutat, eller näring, som han eller hon utövar, utgör ett hinder för honom eller henne att behörigen fylla de plikter, vilka åligger make, i det de förorsaka familjen skam eller skada, kan domstol på yrkande av den förorättade maken upphäva avtalet eller förbjuda näringen.

## II. *Beträffande makars egendomsförhållanden.*

1) I avseende å ordnandet av makars egendomsförhållanden upptagas i lagen alternativt tre olika, till sina enskildheter reglerade egendomssystem, nämligen ett, som grundar sig på samäganderätt i förvärvad egendom, ett byggt på allmän egendomsgemenskap och ett grundat på egendomsåtskillnad.

2) Vid gestaltandet av dessa egendomssystem bör, utom annat, iakttagas:

a) att åtskillnaden mellan fast egendom och lös egendom upphäves;

b) att vardera maken bör få råda över sin enskilda egendom, avkomsten därav samt sin arbetsförtjänst;

c) att vardera maken är skyldig att i förhållande till sin arbetsförmåga och sina tillgångar bidra till familjens underhåll;

d) att vid egendomsgemenskap avkomsten av vardera makens enskilda egendom och arbetsförtjänst tillhör samboet;

e) att beträffande samegendom förvaltningsrätten tillhör båda makarna med

lika rätt och i alla viktigare fall bör av dem gemensamt utövas sålunda, att den ena maken icke utan den andras bifall må försälja, bortskifta, bortskänka eller förpanta gemensam egendom, ej heller må någondera utan den andras bifall ingå sådana förbindelser (lån, borgen m. m.), för vilka gemensam egendom svarar eller varigenom familjens utkomst äventyras;

f) att den av makarna, som ägnar sin huvudsakliga verksamhet åt hemmets och barnens vård, äger rätt till skälig andel av samboets, eventuellt den andra makens inkomst, med full dispositionsrätt däröver för bestridande av utgifterna härför samt för sina egna behov.

3) Äktenskapskontrahenterna äro skyldiga att före äktenskapets ingående genom avtal överenskomma enligt vilken av ovannämnda tre system, med eller utan ändringar, de önska ordna sina egendomsförhållanden. Sådant avtal, som jämväl kan ändras under äktenskapets förlopp, bör på föreskrivet sätt kungöras samt stadganden i lagen upptagas, som betrygga tredje mans rätt.

4) Makar taga arv efter varandra i jämbredd med barnen, sålunda att makes arvslott motsvarar den nuvarande giftorätten.

Undertecknare äro Finsk Kvinno- förenings, Finska Kvinnors Nationalförbund, Helsingin Suomalaisen Seuran Naisjärjestö, Husmoderförbundet, Kvinno- saksförbundet Unionen, Nuorsuomalainen Naisklubi, Suomalainen Naisliitto och Svenska Kvinnoförbundet.

## Vår vän magistern.

Han var inte med på läroverks-  
läraremötet i Jönköping, tyvärr. Han  
hade redan gått hädan för mer än fem-  
hundra år se'n.

Men på hans tid fanns det också en  
kvinnofråga. Den var inte ekonomiskt  
inriktad — den sidan intresserade icke  
magistrarna så mycket på den tiden  
— utan metafysiskt.

Att medeltidsmagistrarna i sin dialek-  
tik alla utgingo från skapelseberättel-  
serna i Genesis, hindrade dem ej att  
ha diametralt skilda åskådningssätt.  
Där nutiden ställer spørsmålet om kö-  
nens jämlikhet praktiskt och opportunt,  
politiskt, biologiskt eller socialt, där  
gick medeltidstanken till idéernas ur-  
grund och klädde jämlikhetsfrågan i  
frågan: "Skapades kvinnan på  
samma gång som mannen?"

Hörom vår svenske lärde från 1330-  
eller 1340-talet!

Han har att bemöta följande sats-  
er mot kvinnans jämlikhet, det vill på  
skolastiskt språk säga, mot att också  
kvinns skapelse skett, innan synden  
kom in i skapelsen:

1) Aristoteles\* säger, att varje kvinna  
egentligen är en tillämnad man. Ty varje  
far och mor har haft önskan föda en  
son och ej dotter. Blott därför, att deras  
naturkraft förvanskats, födes dem en  
dotter i stället för en önskad son —  
och på samma sätt har det skett vid  
kvinns första tillblivelse.

2) S. Gregorius säger: "Då vi ej synda,  
äro vi alla jämlika". Träldom och tjänst

\* Som bekant i medeltiden teologisk auktoritet!

kom efter synden. Men kvinnan har  
mindre styrka och dygd än mannen  
och har sålunda av sin natur blivit  
anvisad att tjäna och lyda under honom.  
Alltså skapades hon först i efterhand.

3) Ingen skall ge anledning till synd.  
Vår Herre, som vet allt, måste ju ha  
företsett, att kvinnan skulle bli till synd.  
Alltså kan det ej vara han, som givit  
anledning till kvinnan.

Dessa gensägelser mot kvinnans ur-  
sprungshöghet bemöter vår lärde så-  
lunda:

1) Om också föräldrars avsikter på  
sådant sätt ointetgöras, kan detta alls  
icke ha sin tillämpning på den första  
kvinna. Ty ingenting kan hindra Vår  
Herres vilja och avsikt. Kvinnan blev  
till genom honom. Alltså ville han kvin-  
nan. "Förthy hörer gudi till att skapa  
kvinna, om ock aldrig en fader tänkte  
föda dotter."

2) Det finnes två sätt att tjäna. Det  
ena är träldom. Det andra är att vara  
till gagn för alla som lyda sin herres  
bud, att de så mycket bättre skola styra  
och vårda. "Oc är thässe thiänist et  
faghert frälse." Och till sådan tjänst  
skapade Gud kvinnan.

3) "Därtill svarom vi så, at eho som  
ville förhindra all skada, han hindrade  
ock flera gagn. Såsom en man, somej ville  
skada sitt korn och fördenskull ej kasta  
det neder i mull, skulle hindra mera  
äväxt och mera gott korn. — Så låter  
ock vår Herre törnet växa, att rosen  
må utspringa, och därför lät han ock  
Eva varda. Vår Herre skapade kvinnan

ehuru han väl visste, att hon skulle synda, på det att den jungfru måtte födas, som aldrig syndade.“ Men spörs-målet stannar inte med detta. När man skall skriva “Glosse super totam Bibliam“ träffar man ständigt på kvinnan, och inte bara på mannen. Så dyker alldeles samma metafysiska fråga på nytt fram vid det där stället om kvinnan, som blev tagen ur mannens sidorev. Det tyckes ju återigen ge rätt åt alla invändningarna mot hennes jämnhöghet!

Men magistern är ej rådlös:

“Rikare är skriften och den helge andens ord, än alla de skäl någon hittar på. — Hade hon varit skapad av hans huvud, då skulle hon vänta sig bli hans fruga.\* Hade hon blivit skapad av hans fötter, då vorde hon vanvördad av honom och finge vänta sig att varda hans fotatrud\*\*. Utan av hans sida blev hon skapad, som skulle vara hans förtrogna och äkta hälft.“

Och slutligen säger han som sin visshet: “Ewa föddes icke aff Adam oc ey war (hon) hans dotter utan guds barn“.

Så långt Magistern Mattias.

Att han var så otrogen maximen om kvinnans underlägsenhet, får man kanske ej döma honom alltför hårt för. Ty inom hans psykologiska räckvidd fanns en verklighet, som trasslade till den. På nära håll kände han Birgitta, den kvinnan, som -- i strid mot vad Aristoteles och många andra teologer principiellt skulle ha tillåtit! — befanns vara vår svenska medeltids största geni.

\* Här överhuvud e. dyl.

\*\* Förtrampad av honom.

E. F.

## Kringblick.

Allt har sin tid — säges det. “Det är inte tid för oss nu, när männen kämpa för fäderneslandet och fienden finns inom våra gränser, att yrka på nya rättigheter“, yttrade nyligen M:me C. Brunschvieg, sekreterare i l'Union Française pour le Suffrage des Femmes, vid en större sammankomst i Paris inom La Ligue des Droits de l'Homme. Tankegången återfinnes litet varstades i redogörelserna för fransyskornas verksamhet nu under kriget och är säkerligen djupt grundad och ärlig, men psykologiskt intressant är, att förhållandena detta oaktat tvinga de franska kvinnorna att än på en punkt, än på en annan säga ifrån, att de inte kunna och inte vilja finna sig i att bli ställda utanför nationens angelägenheter. Vid samma tillfälle, som M:me Brunschvieg betonade denna de franska kvinnornas beredvillighet att icke nu komplicera samfundsproblemen för herrar lagstiftare och bestämmande myndigheter, fann t. ex. Maria Vérone sig föranledd — ehuru även hon med inrymmande av att kvinnorna icke nu forcerade några fordringar för sig — att bestämt protestera emot att kvinnorna uteslöts från centralkommittén för “Nationens myndlingar“.

Vad saken rör sig om framgår till dels tydligt nog av kommitténs namn. Det gäller statens skyldighet att taga sig an mängderna av genom kriget faderlösa barn. Nationen måste bli deras förmyndare och åtaga sig att ge dem såväl materiellt som moraliskt stöd. “Les pupilles de la nation“ är det ståtliga namn man ger åt de stackars barnen, och Frankrikes lagstiftande församling håller nu på att ordna frågan om hur nationens förmynderskap och omvårdnad om dem skall organiseras. Deputeradekammaren har därvid redan uttalat sig för att kvinnorna icke kunna insättas som vårdare och förmyndare för barnen; senaten dröjer ännu med sitt beslut. Kanske, menar M:me Vérone, skall den möjligen, “de mauvaise grâce“, bevilja denna rättighet — skyldighet skulle man också kunna kalla det — åt ogifta kvinnor och fränskilda men säkerligen fasthålla vid deputeradekammarens uppfattning i den mån det gäller hustrurna. Ett egendomligt sätt att uppmuntra giftermålen,



tillägger hon, med tanke på den agitation, som i det syftet så frenetiskt bedrives.

Man kan sannerligen fråga huru herrarna tänker sig saken? Krigets decimeringsarbete, som redan tagit bort den laglige, naturlige förmyndaren — fadern — från dessa massor av barn, förminskar samtidigt med förfärande raskhet antalet av de lediga männen, som skulle kunna övertaga förpliktelsen mot de små. Det kommer helt enkelt inte att finnas tillräckligt med "förmyndare". Och det lär väl inte håller vara alldeles utan att kvinnorna ha vissa speciella kvalifikationer för barnvårdsämbetet! Men detta påminner man sig icke i kamrarna.

M:me Vêrone, som började sitt anförande i saken med en så lojal försäkran om ingen kvinnosaksagitation under nuvarande förhållanden, slutade också helt plötsligt med ett bestämt och skarpt uttalande av att det syntes vara nödvändigt att ha kvinnliga representanter i parlamentet för att tillvarata nationens intressen.

Det händer att man tvingas gå i ring, även om man inte själv ämnat det!

För övrigt antog l'Union Française pour le Suffrage des Femmes vidsittisammadagar hållna årsmöte enhälligt en resolution däri det begärdes att kvinnorna skulle vara valbara till "familjenämnderna" och kunna utses till förmyndare för de faderlösa barnen.

En annan, icke så liten "rättighet" krävdes vid samma tillfälle. Den franska kvinnliga rösträttsföreningen uttalade i en resolution fordran på att kvinnorna skulle vid det blivande fredsslutet få deltaga i fredsförhandlingarna.

**Från franska parlamentet till Berliner Tageblatt.** Att franska kvinnor — den under kriget bildade kvinnliga fredsgruppen — tillstås att till senaten och deputeradekammaren överlämna en inlaga, däri den meningen uttalas, att Frankrikes och de med Frankrike allierade ländernas regeringar borde, för att kriget ej måtte förlängas, framlägga de villkor, utifrån vilka de voro villiga att ingå på fredsunderhandlingar, är i och för sig en nog så märklig händelse.

Möjligen finner man en förklaring till att detta överhuvud tillåtits hända i att petitionen kraftigt

betonar, att under inga förhållanden fredsvillkor kunna diskuteras, som på något vis äventyra Frankrikes eller Belgiens territoriala integritet. Om man emellertid godtar detta som skäl för att den förut i bann lysta och som landsförräderisk ansedda kvinnliga fredsgruppen i Frankrike fått framkomma med ett offentligt uttalande, skulle man återigen ansett sig våga påstå, att enbart denna punkt skulle omöjliggöra allt slags omnämnande av uttalandet i den tyska pressen. Men nu har ändock det mycket underbara hänt, att de franska fredskvinnornas inlaga till sitt lands parlament i sin helhet avtryckts i tyska tidningar. Berliner Tageblatt för den 15 april återger det, och som avtryck därav ingår det i Minna Cauers Zeitschrift für Frauenstimmrecht för 1 maj.

Censuren har tydligen nya instruktioner.

**Masshypnos och socialreformer.** Den tyska kvinnovärlden — och männen med för övrigt — diskutera fortfarande med en iver som på sina håll närmar sig verklig lidelse frågan om värnpliktsår för kvinnor. I Die Frauenbewegung av den 1 maj gör Hanna Mark en särdeles intressant analys av de psykologiska faktorer, som spela in och som nu ge åt denna alls icke nya tanke en stark militärisk tendens, samtidigt som intresset för saken oförtydligt visar sig vara i allt starkare stigande inom de konservativare elementen, från att tidigare egentligen ha manifesterat sig bland framstegsivrarna. Särskilt påfallande är, att vida kretsar av kvinnor, som hittills förhållit sig indifferent gentemot allt vad kvinnorörelse heter, nu ha att uppvisa de ivrigaste anhängarna av tanken på ett kvinnligt värnpliktsår.

Den prägel av militärsystem, som så starkt vidlåder flertalet av de tyska förslagen, förklaras givetvis av för handen varande omständigheter. Hanna Mark gör emellertid en utredning av huru de nuvarande förhållandena påverkat ett karakteristiskt kvinnligt väsensdrag, vilket just gör att kvinnorna ganska urskiljningslöst nu kasta sig över värnplikstanken i denna form. Kvinnornas — delvis genom naturen betingade men också genom vana och existerande förhållanden starkt utvecklade — benägenhet för självupplösnande verksamhet har under kriget vuxit till

verklig masshypnos och övergått till en orolig arbetsdrift, som inte längre vet skillnaden mellan vilja och kunna och därigenom ofta söker sig in på områden, där prestationerna på intet vis stå i motsvarighet till den goda viljan. Ur sådan grund har den nervösa iver för ett kvinnligt värnpliktsår skjutit upp. Förhoppningarna på vad ett sådant skall ha med sig av gott så väl för kvinnorna själva som för nationen äro också nästan obegränsade hos dessa kvinnor.

Hanna Mark för sin del finner att en så djuptgripande samhällsreform som denna bör arbetas fram under lugnare tider, då lidelserna icke äro i rörelse och då man med klarare ögon ser de verkliga förhållandena och söker inrätta sig för dem. Det hon direkt och bestämt reagerar emot är att låta en undervisnings- och utbildningsreform få militärsystemet sig påtryckt.

Men inte håller går hon med på de hysteriskt uppdrivna förhoppningarna i fråga om ett kvinnligt värnpliktsårs etiskt och socialt revolutionerande verkningar utan anmärker helt stillsamt att hon knappast tror, att höjande av moderlighetskänslan kan framkallas genom obligatoriska praktiska kurser i spädbarnsvård eller att medborgarkänslan väckes genom några månaders kurser i statskunskap, och att hon alldeles bestämt inte anser, att den sociala klyftan klasserna emellan jämnas ut genom ett års gemensam tvångstjänstgöring för de unga kvinnorna ur olika samhällsskikt. — Lika litet som det gör det bland männen!

**Vad som kan hitta på att hända.** Under en debatt i preussiska Herrenhaus, där det faktiskt rörde sig om beviljandet av kommunala rättigheter åt kvinnorna — vilket dock det påpassliga Bund gegen die Frauenemanzipation genom en inläga sökt motarbeta — hände sig, att herr professor Neuber uppträdde med ett uppseendeväckande meddelande. Nämligen — att i sju av den nordamerikanska unionens

stater har den kvinnliga rösträtten med stor majoritet åter avskaffats och efter allt att döma har man att inom den närmaste tiden vänta sig detsamma i de australiska kolonierna!

Der Deutsche Frauenstimmrechtsbund har dristat sig att till rikskansleren översända ett stillsamt beriktigande, då vid sammanträdet "ingen i saken så pass orienterad person var närvarande" att det lilla misstaget omedelbart kunde rättas.

**Arvika Fredrika-Bremer-Förbundskrets** har under mars och april anordnat tvenne jämnlöpande matlagningskurser, särskilt avsedda för husmödrar i arbetarhem samt självförsörjande kvinnor. Det stora elevantalet visade att genom dessa kurser i god och billig matlagning ett behov blivit fyllt.

**L. K. P. R:s senaste flygblad**, vilket just nu utkommit, är en klar och redig översikt av de reformer i avseende på de svenska kvinnornas rättsliga, ekonomiska och sociala förhållanden, som de sistförflutna sjuttio åren medfört. Systers lika arvsrätt med broder och hustrus lika gifrorätt med mannen i boet, 1845, börjar den långa och relativt glädjande förteckningen. Relativt, då vi ju ännu ha flera stora och berättigade önskemål, som icke nåtts. Också läses under 1916:s sista lilla landvinning, gift kvinna erhåller rätt att föra talan inför domstol, i kursiv: *Ännu återstå många viktiga reformer, framförallt den politiska medborgarrättens utsträckning till landets kvinnor.*

Och därunder den logiskt följdriktiga uppmaningen: *Stöd arbetet för kvinnans medborgarrätt genom att ingå som medlem i närmaste rösträttsförening.*

## Centralförbundets för socialt arbete utbildningskurser.

För något tiotal år sedan skulle tanken på specialutbildning för de kvinnor, som vilja ägna sig åt praktiskt socialt arbete, måhända ha väckt känslor av förvåning och undran hos mången. Men numera erkännes dock mera allmänt behovet av att icke blott tillvarataga de krafter, som kunna bliva värdefulla i det samhällseliga arbetets tjänst, utan därjämte att dessa beredas en möjlighet till fackutbildning och träning för att göra dem skickade att på olika områden föra de sociala reformsträvandena framåt. Man inser mer och mer, att de uppgifter, som möta dem, vilka vilja ge tid och krafter åt det sociala arbetet, de lösas icke endast genom god vilja och brinnande entusiasm — huru värdefulla dessa egenskaper i sig själva än må vara. Nej, det visar sig snart, att vilket socialt arbetsområde vi än väljer, så behöva vi samhällskunskap, icke blott den mera allmänna, utan även den speciella för den särskilda uppgiften.

Det var dessa synpunkter, som föranledde Centralförbundet för socialt arbete att redan år 1910 anordna en utbildningskurs för praktiskt socialt arbete. Dyliga kurser ha sedan med något års mellanrum upprepats, och såsom de enda av sitt slag här i landet ha de visat sig vara av utomordentligt stor betydelse. Till hösten 1916 återupptages denna utbildning efter väsentligen utvidgat program. Undervisningen avser att bibringa eleverna de kunskaper, som erfordras för anställningar vid bostads-

eller hemarbetsinspektion, fosterbarnsinspektion eller annat barnavårdsarbete, intressekontor och socialt arbete vid industriella verk m. m., ävensom för dem, som vilja utbilda sig till föreläsare och undervisare i sociala ämnen.

Utbildningen blir sålunda uppdelad på två linjer. Kurs A. är avsedd för dem, som vilja ägna sig åt det praktiska sociala arbetet, och kommer att omfatta tre terminer: hösten 1916 från omkring 1 oktober till mitten av december samt vår- och höstterminen 1917. Undervisningsämnen äro bostadslära med konstruktionsritning, kemi och fysik, födoämnes- och materiallära, sjukvårds- och samaritkurs, fysiologi, fattigvård och fattigvårdslagstiftning, samhällslära, socialhygien, socialpolitik, kommunalkunskap, barnavårdslära samt bokhålleri och maskinskrivning. Därtill kommer utbildning i spädbarnsvård samt matlagning lämpad för anstalter, ävensom besök vid sociala institutioner m. m. Undervisningen ordnas såvitt möjligt individuellt för att tillgodose utbildning för olika grenar av social verksamhet. Avgiften för denna kurs är 350 kr. och kompetensfordringar fyllda 21 år samt avgångsbetyg från åttaklassig flickskola eller däremot svarande kunskapsmått.

Det på senare tid allt mer framträdande behovet av undervisare och föreläsare i samhällslära har föranlett C. S. A. att försöksvis anordna en särskild utbildningskurs för detta ändamål. Denna tager sin början först i mitten av

januari 1917, en del undervisningsämnen komma att bliva gemensamma för bägge kurserna, men för kurs B. tillkommer undervisning i familjerätt, Kooperation, kvinnorörelsen, kvinnornas ställning inom olika yrken, talandets konst o. s. v. förutom praktiska övningar, såsom diskussion och föredrag av eleverna själva.

För deltagande i denna kurs fordras att ha fyllt 23 år, äga högre teoretisk utbildning samt fallenhet för undervisarekallet. Priset är 150 kr.

De gedigna lärarekrafter man lyckats förvärva för dessa utbildningskurser lämna de bästa förutsättningar för undervisningens goda resultat.

GERDA PLANTING GYLLENBÅGA.

## Rösträttsföreningarna 1915.

Den årliga rapporten om arbetet inom Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och samtliga lokalföreningar, vilken sedan någon tid ligger färdig, visar som vanligt att verksamheten bedrivits med liv och lust. Antalet lokalföreningar, som den 31 december 1914 utgjorde 209, hade den 31 december 1915 stigit till 215, och i centralstyrelsens årsmöte, vilket ägde rum i Stockholm den 8 och 9 januari, deltog det stora antalet av 95 representanter, från 74 föreningar.

Landsföreningens brett anlagda upplysningsverksamhet, de Bergman-Österbergiska samhällskurserna, ha under det gångna året fortgått under förträfflig ledning. I Södermanlands, Jämtlands, Västmanlands och Norrbottens län ha 162

föreläsningar hållits, på 79 platser med sammanlagt 12,648 åhörare. I Östergötlands och Kristianstads län ha månadskurser varit anordnade, och 77 föreläsningar hållits på 29 platser, besökta av 7,665 personer. Fristående kurser ha dessutom hållits i Eslöv och Växjö, och sammanlagda antalet föreläsningar stiger till den nog så höga siffran av 250, på 110 platser inför 21,893 åhörare.

Förutom de Bergman-Österbergiska kurserna har den vanliga föredragsverksamheten varit i full gång, och för att säkerställa denna viktiga gren av föreningens arbete har under året grundplåten lagts till en resetalarfond.

Artikelserien, detta landsföreningens utmärkta medel att få ut artiklar i landsortspressen, har under 1915 fungerat på ett särdeles tillfredsställande sätt. Antalet abonnenter bland tidningarna har varit 27, och dessa tidningars sammanlagda upplaga torde kunna uppskattas till cirka 250,000 exemplar. Antalet privata abonnenter har varit 85, mot 46 föregående år.

Förlagsverksamheten har också att uppvisa större siffror än under 1914. Tryckalster till ett antal av 44,040 ex. ha under året utgivits, och ett alldeles nytt företag bragts å bane, genom Göteborgs F. K. P. R., utgivandet av Kvinnornas Kalender, den lilla nätta anteckningsboken till ett pris av 1 kr., som kom i handeln till julen.

Att i detalj ingå på de skilda föreningarnas verksamhet skulle här bli för vidlyftigt. Vi hänvisa till årsberättelsen, som rekvideras genom Rösträttsbyrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

## Från krigets Saint-Sulpice.

Saint-Sulpice är en av Paris vackraste och ålderdomligaste platser. Den ståtliga domen med sina underliga runda torn skuggar den på ena sidan, i mitten brusar fontänen med bilder av katolska kyrkans störste talare, Bossuet, Fénelon, Fléchier och Massillon, och i fonden ligger det så ryktbara prästseminariet, vilket hyst så många berömda män. För att draga några namn ur skuggan, så var Fénelon en gång dess adept. Hit var det abbé Prévost lät chevalier des Grieux draga sig tillbaka i sorgen över Manon Lescauts otrohet. Här var det i senare tider Renan gick och studerade hebreiska och trädde ut som en kyrkans avfälling.

Då katolska kyrkan skildes från staten, flyttade prästseminariet, som nu krympt ihop till ett hundratal elever, till ett modernt hus i närheten, och den ofantliga byggnaden stod delvis obegagnad.

Kriget, den grymmaste av värdar, som icke vet av något moratorium, har drivit hela städer man ur huse. Och för att rymma en del av dessa olyckliga har genom polisens försorg det gamla Séminaire Saint-Sulpice med sina ofantliga refektorier, dortoier, sitt bibliotek, sitt kapell, som nu ombildats till biograf-salong, sina långa korridorer och hundratal celler öppnat sina portar för de mest övergivna.

Häri genom har den stilla Place Saint-Sulpice fullkomligt bytt om utseende. Man ser där ett myller av lekande barn, och på de eljes tomma stensofforna sitta kvinnor och arbeta och gubbar och be-

rätta varandra sina odysséer. Att det var asylen, som åstadkommit förändringen, förstod jag snart, och det var med glädje jag antog anbudet att besöka densamma i sällskap med madame Calemart de Genetoux, mor till den även i Sverge — och för Herthas läsare — kända författarinnan Barbe de Quirielle (Jacques de Coussange). Det är från detta besök jag vill meddela några intryck.

Sedan vi trätt in genom den ärevördiga porten, gingo vi med dröjande steg över den pelaromkransade gården, där fordom prästerna om vårkvällarna vandrade i stilla samspråk, medan blomorna från Luxembourgträdgårdens lindar sakta dalade ner över deras tonsurerade huvuden. Nu stod en ring med kvinnor kring den härliga brunnen och sköljde kläder. I de breda, mörka rätrapporna vimlade det av soldater och barn, somliga talande flamländska, andra åter provinsdialekt. Och uppkomna i övre våningen stötte vi på en hop gummor, som sutto och värmdes sig kring en gammal kolkamin, stirrande slött framför sig.

Till utseendet voro alla gummor, även de som ännu icke fyllt fyrtio år. Och alla hade de samma historia att berätta. fast variationerna voro mångfaldiga.

Temat lydde: uppbrända hem, en fasans flykt utan att ha räddat det nödvändigaste, män och söner stupade. Och till sist denna hamn där man dock hade mat och värme för sig och barnen.

En kvinna, lik en åldrad madonna i sin sorg, hade varit kokfru på det för-

näma hotellet Mont d'Or i Rheims. Hon hade stått vid spiseln ännu när tyskarna kommo in i staden, men när densamma sedermera besköts, träffades hotellet av samma förödande bomb som krossade det härliga rosettfönstret i katedralen. Då bröt hon upp med sina sex barn. En annan var från Arras. Där hade hon haft ett litet hus med en vacker trädgård. Ja, hon hade till och med haft hyresgäster, berättade hon med entonig röst. Hennes klädsel bestod av en grön-rutig klänning med en liten blond på det grågula håret, nätt och prudentlig som om hon bara gått in ett tag till grannfrun. Och det var sexton långa månader som hon varit gäst i Saint-Sulpice. En annan, blek i ansiktet som ett lärft, hade en liten butik i Soissons, vilken plundrats och åter plundrats av tyskarna. Till sist togo de franska soldaterna disk och hyllor till bränsle.

Ack dessa arma krigets offer, vilkas bröst icke pryddes av några tapperhetskors, hur beklagansvärda voro de icke. Det var mig omöjligt vid avskedet att mumla fram några tröstande fraser.

Beträffande själva installationen av flyktingarna i Séminaire Saint-Sulpice, så hade man gjort det bästa möjliga. Renligheten var så god den kunde vara i den gamla byggnaden, och intet onödigt tvång tycktes härska.

Ensamma män voro inhysta i stora salar, liksom de ensamma kvinnorna, medan familjerna hade ett litet rum för sig med en entré. På dörrarna stodo namnen på familjemedlemmarna uppskrivna på små lappar, — över en rad om åtta eller nio dylika små lappar hängde ett vykort av konungen av Belgien!

Sedan dessa bostadskorridorer passerats, komman till en större sal, som apterats till arbetsrum och varest ett fyrtiotal av husets kvinnliga gäster under ledning av en vänlig bretagniska sydde och ändrade kläder, gåvor av enskilda. Arbeterskorna voro av alla åldrar, mödrar, mödrar och döttrar, vilka arbetade för en betalning om sjuttio centimes om dagen.

Arbetet är ju människans bästa tröst. Sysalen gjorde ett gladare intryck. Bland de unga flickorna var det säkert flera, att döma av deras runda kinder och förväntansfulla ögon, vilka togo förflytningen från landsorten med dess instängda vanor till storstaden som ett underbart äventyr — trots allt.

Bredvid sysalen lågo de stora kläd-garderoberna, varest flyktingarna och soldaterna fingo till sig utdelade klädspersedlar. Uppsikten häröver var även tilldelad husets folk, det vill säga unga kvinnliga flyktingar.

Så gjordes ett hastigt besök i läkarens lilla mottagningsrum — de verkligt sjuka sändas ögonblickligen till sjukhusen, liksom Saint-Sulpices gäster först badas och desinficeras i sjukhuset Saint-Louis, innan de tagas in. Man kan förstå att denna åtgärd är av nöden, då seminariets innevånare uppgå till mellan 1500 à 1800 personer.

I andra våningen låg La Pouponnière, småbarnsavdelningen, där lindebarnen med deras mödrar få huld och skydd av Röda-Korssystrar och som också inrymmer ett stort antal föräldralösa barn, uppsamlade på vägarna i Nordfrankrike och Belgien.

Men alla, som bebo seminariet, äro

icke flyktingar. En del av byggnadskomplexet är upplåtet till permissionerade soldater, vilka icke ha familj eller råd att uppehålla sig själva i huvudstaden under de sex dagar ledigheten räcker.

I soldaternas avdelning gick det glatt och livligt till. Vid femtiden var matsalen fylld av söppåtande krigare, som underhöllo varandra med krigshistorier på ett för utomstående ganska svårförståeligt språk. I biblioteket sutto de som skolgossar rad i rad och skrevo vykort till de sina med stela fingrar.

Från biografen hördes muntra skrattsalvor, och sovsalarna stodo redo med snygga bäddar och tvättställ, oanad lyx för skyttegravsfolket.

På en bänk för sig själva nära utgången sutto några belgiska soldater i sina gula uniformer och rökte pipa under tystnad. De skulle om några dagar ånyo ut och kämpa på den lilla sträcka, som återstår av deras land.

En berättar att han på ett år icke haft underrättelser från sin hustru. Men trodde att hon var vid liv, en kamrat hade nämligen över England haft nyheter från deras stad, Louvain,

— Ja, man visste intet hur gott man hade det hos oss, sade en annan. Där gick man om morgonen till sitt välbetalta arbete och kom hem till de sina om kvällen. Och nu!

— Vi belgare ha blivit hårt provade, inföll en tredje, och vi ha gjort mer än vår plikt.

Mer än sin plikt. Mer än sin plikt, upprepade jag för mig själv, sedan jag tagit avsked av mitt älskvärda sällskap

efter ett par timmars besök i asylen. — Hade de icke alla, stora och små, som där voro inhysta, gjort mer än sin plikt mot begreppet fosterland?

ANNA LEVERTIN.

## Kvindelige Studenters Sangforening.

En art av gott och särdeles roligt skandinaviskt samarbete var det, när i dessa dagar de åttio kända norska studentskorna från Kristiania sjöngo för oss svenskor och vi hade den angenäma — men lättjefullare — uppgiften att höra på och låta våra öron smekas av de härliga melodierna.

Besöket av Kvindelige Studenters Sangforening i Stockholm 18—20 maj blev en storartad succès för dem och ett vackert minne för oss. Musikaliska Akademiens stora sal var fylld till sista plats torsdagen den 18, när den stora konserten ägde rum, och ihållande och starka handklappningar tolkade för den vitklädda sångarskaran uppe på estraden de närvarandes uppskattning av musikprestationen, de skära, ljusa rösternas renhet och dirigentens, hr Wings, överlägsna ledning av den stora kören — Och, för att nu särskilt nämna det, publikens fötjusing i fru Munthe-Kaas' härliga stämma i solopartierna och intagande framträdande.

Friluftskonserten på Skansen den 20 på kvällen, på friluftsteatern, skulle emellertid sätta såväl sångerskornas som publikens hårdighet på det hårdaste prov. Vårkvällens kyla, som kunde beräknas i ett ytterligt lågt gradantal, dämpade

dock varken sångarlusten eller åhörarnas glädje att ännu en gång få lyssna till Sindings, Kjerulfs, Agathe Backer-Grøndahls, Ole Bulls kompositioner och andra härliga norska sånger, samt några svenska folkvisor, icke förglömmades, och "Du gamla du fria."

För sällskapligheten var väl sörjt genom en mottagningsafton på Strand Hotel efter den första konserten och en avskedsfest på Högloftet efter Skansenkonserten, där värdar och gäster fingo tillfälle att för varandra uttala sin glädje över och sitt tack för sångarböket och den angenäma samvaron.

## Notiser från bokvärlden.

**Utan barlast.** Roman av *Wilma Lindhé*. Åhlén & Åkerlunds förlag.

Wilma Lindhé har i vår med sin nya bok *Utan barlast* fullkomnat dussinnet av arbeten utkomna på ovannämnda förlag. Det är denna gång en vankelmodig lätting, Holger Rutgersson, främmande för ihärdigt arbete med dess välsignelse för karaktär och livsvillkor, om vilken förf:n diktat en levnadssaga.

Wilma Lindhés författarskap karakteriseras rätt ofta av en rotfast tro på arbetet som den osvikliga axel, kring vilken människoödet bör och skall drejas — med given framgång.

Arbetets lag känna de flesta av oss till. Dess evangelium kan tyvärr vara omtvistligt. Även den segaste energi kan gå tomhänt ur kampen. Även den modigaste arbetshjälte dukar ibland tidigt under, emedan livets omständigheter tvingat in honom i något som hindrat just hans själ att förnimma litet av en förlösande melodi, en sång inifrån, vilken skulle förmått neutralisera faran av hans arbetes beständiga, mekaniska tick-tack.

I Ragnhild har förf:n tecknat en hotellvärd och i Elsa Wang en världsmän med synnerlig bravur. Man glömmar inte sådana livslevande figurer. Holger Rutgersson förefaller vara mindre direkt tagen ur livet. Men boken är särdeles raskt gjord, stilen lättflytande och innehållet med ett ord gott. G. R-tz.

**Bibliotek och biblioteksskötsel.**

En hjälpreda för bibliotekarier i skolbibliotek och andra mindre boksamlingar av *Alvida Sandberg*. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Flera års tjänstgöring vid skolbibliotek i Göteborg har, säger författarinnan i sitt företal, lärt henne känna behovet av en liten hjälpreda i biblioteksskötsel. Med undantag för några smärre korta anvisningar är också detta arbete den första biblioteksteknik på svenska. Den framträder emellertid utan anspråk på att utgöra en fullständig vetenskaplig lärobok i ämnet och är, som titeln anger, främst avsedd för skolbibliotek, närmast tänkt folkskolornas boksamlingar, samt andra mindre bibliotek. De anvisningar författarinnan ger äro, utan erfarenheter från eget arbetsfält, frukt av en sju månaders studieresa i Amerika, där hon besökt olika bibliotek samt genomgått en tre månaders kurs i biblioteksteknik vid Pratt Institute, Brooklyn N. Y.

Det är också de i amerikanska bibliotek vanliga arbetsmetoderna samt de amerikanska synpunkterna på bibliotekets uppgift och betydelse för samhället, vilka författarinnan här framför med stor entusiasm. Det är ju inga för oss nya synpunkter. Åtminstone de nyare folkbiblioteken här i landet ha prövat och mer eller mindre antagit de amerikanska arbetsmetoderna och söka



på våra förhållanden anpassa lärdomarna från det på folkbildningsarbetets område så långt komna landet på andra sidan Atlanten. Förhållandena här och i Amerika äro emellertid i många fall väsentligt olika, en sak som det tyckes mig att fröken Sandberg icke alltid beaktat.

Bokens bästa partier äro givetvis de, som behandla författarinnans eget verksamhetsfält, skolbiblioteket. På detta område har hon haft tillfälle att själv praktisera och till svenska förhållanden omarbета de amerikanska idéerna. Här finnas också många goda saker värda att beakta. Planen till och anordningen av ett skolbibliotek äro synnerligen goda, likaså de pedagogiska synpunkterna på val av litteratur. Efter min åsikt skulle arbetet ha vunnit på att författarinnan inskränkt sig till skolbibliotekets skötsel. Det hade därigenom vunnit i reda. Vad de tekniska anvisningarna beträffar, måste de delvis begagnas med stor varsamhet, särskilt gäller detta om katalogreglerna, vilka lida av betänkliga brister.

Några viktiga frågor saknas, t. ex. om bokinköp. Det hade också varit av stort intresse att något närmare få höra författarinnans tankar om ett samarbete mellan skolan och det allmänna biblioteket, särskilt dess barnavdelningar.

HILDUR LUNDBERG.

## Insända böcker.

P. A. Norstedt & Söner: **Bostadsreform genom föreningar och bolag i Tyskland** av Erik Sjöstrand. (C. S. A:s skriftserie i bostadsfrågan.) — **Rabindranath Tagore och hans författarskap** av Basanta Koomar Roy. Övers. av P. G. Norberg. — **Svenskar från förra seklet**. Biografiska studier av Lydia Wahlström. Del II. — **Ovännen** med flera betraktelser av Laura Fitinghoff.

Wahlström & Widstrand: **Lefnadsvishet**. Strödda tankar och utdrag. Tredje samlingen utgiven av Caroline Lewenhaupt. — **Vad jorden ger**. Tillagning av grönsaker, frukter och bär av Thora Holm.

Albert Bonnier: **Hemmabyarna**. Världsbetraktelser i femton kapitel av Hans Larsson. — **Själarnas neutralitet** av Ellen Key. — **Reskamrater**. Noveller av K. G. Ossiannilsson. — **Ur vimlet** och sju andra dikter på hexameter av Ove Ekelund. — **Intermezzo**. Lyriska miniatyrer av Jörgen Block. — **Fränder och främlingar**. Lyriska översättningar av Anders Österling. Ny samling. — **Vers och visor** av Sten Selander. — **Tom och andra historier** av Anna Wahlenberg. — **Logen 5455 Morgonvind** av I. O. G. T. av Carl Larsson i By. — **Vineta** av Christian Günther.

Svenska Andelsförlaget: **Krigsbetraktelser** av Poul Bjerre. — **Den svarta veckan**. Timmarna före världskrigets utbrott. En återblick av Anton Karlgren Andra upplagan.

Hugo Geber: **Maja**. En kärlekshistoria från en romantisk tid av Amanda Kerfstedt.

Åhlén & Åkerlund: **Utan barlast**. Roman av Wilma Lindhé.

Rekommenderas  
af öfver 10,000  
läkare.



För  
efterapningar  
varnas!

# Formamint-Tabletter

Rekommenderas av  
över 10,000 läkare

som ett förträffligt hygieniskt skydds-  
medel för mun och hals under växlande  
väderleksförhållanden.

## FORMAMINT

avlägsnar obehaglig lukt och dålig smak ur munnen och är  
speciellt att rekommendera för personer, som röka mycket  
samt för talare, sångare, skådespelare, resande m. fl.

## FORMAMINT

är till salu å alla apotek och i drogaffärer i originalglas å 50  
tabletter till ett pris av kr. 1:75

Prov och broschyrer sändas gratis och franko från

## AKTIEBOLAGET SANATOGEN

AVDELNING FORMAMINT **STOCKHOLM** KUNGSGATAN 59

RIKSTEL. 121 95. ALLM. TEL. 63 95. — POSTBOX 39

För efterapningar varnas!

# Till Våren och Sommaren 1916

Vår nya

## K A T A L O G

nu utkommen och sändes på begäran kostnadsfritt

**Största tänkbara urval av moderna**

*Promenaddräkter - Kappor - Rockar - Regnkappor*

*Promenadjolar - Blusar - Klädningar - Underkjolar*

*Morgonrockar*

**OBS.!** Bästa sätt att ekipera sig bekvämt, stilfullt  
och billigt. För Linneutstyrslar, Garnityr och Sybehör:

**Begär vår Specialkatalog**

# AUG. MAGNUSSON

STOCKHOLM

VÄSTERLÅNGGATAN 46 @ 48

## HEMTREVNAD

*Praktisk tidning för hemmet*

utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**

Redaktör: FANNY EKENSTIERNA.

Utkommer med 40 åttasidiga n:r om året. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr 1:—, kvartal kr. 0:10. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser och poem, levnadsteckningar, religiösa och etiska uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912, 1913, 1914 och 1915 kr. 1:50 pr ex.

## ANNONSER FÖR HERTHA

upptagas av

*Fröken Ingeborg Bergström.*

Rikstel. 97 83 31 ÖSTERMALMSGATAN 31 Rikstel. 97 83

**För kapitalister,** särskilt fruntimmer har det länge varit ett önskningsmål att kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

## Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning (Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4.)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter inflyttna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen, att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

**Förvaringsavgift:** 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.

## Centralförbundets för Socialt Arbete utbildningskurser

för personer, som vilja ägna sig åt bostadsinspektion, fosterbarnsinspektion eller annat barnavårdsarbete, socialt arbete vid industriella verk m. m., ävensom för dem, som vilja utbilda sig till föreläsare och undervisare i sociala ämnen.

**Kurs A**, avsedd för elever, som önska utbilda sig för praktiskt socialt arbete, är fördelad på tre terminer, höstterminen 1916 från den 1 okt. till mitten av dec., samt vår- och höstterminen 1917. **Inträdesfordringar:** 21 år fyllda, samt avgångsbetyg från 8-klassigt flickläroverk eller motsvarande kunskapsmätt. Avgift för hela kursen 350 kronor.

**Kurs B**, avsedd för utbildande av föreläsare och undervisare i sociala ämnen, omfattar en tid av cirka 5 månader och börjar i jan. 1917. **Inträdesfordringar:** 23 år fyllda samt högre teoretisk utbildning. Avgift 150 kronor.

Prospekt och närmare upplysningar erhållas genom Centralförbundets för Socialt Arbete Byrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

## HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.  
Redaktör: **Ellen Kleman**.

**Förbundsmedlemmar** erhålla tidskriften till ett pris av kr. 3:50 varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 48 Klarabergsgatan, Stockholm. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å närmaste postansalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga:  $\frac{1}{4}$  år kr. 5:—;  $\frac{1}{2}$  år kr. 2:75. — Lösnummer 35 öre. **Redaktion och expedition:** 48 Klarabergsgatan 11, Stockholm. **Redaktionstid:** måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. **Expeditionen:** kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

## ✓ Innehåll:

När det blir nödvändigt.

Huslighet och kvinnosak. Av *Axianne Thorstenson*.

Månskensskolorna. Av *Ellen Kleman*.

De finska kvinnoföreningarna och äktenskapslagstiftningen.

Vår vän magistern. Av *E. F.*

Kringblick.

Centralförbundets för socialt arbete utbildningskurser. Av  
*Gerda Planting-Gyllenbåga*.

Rösträttsföreningarna 1915.

Från krigets Saint-Sulpice. Av *Anna Levertin*.

*See* Notiser från bokvärlden.

### Svea Växtmargarin

Husmoderns räddning i dyrtiden, förklaras af kännare vara

*lika bra som mejerismör*

såväl för bordet som för stekning och bakning

*sparar 40 % i hushållet*

Ledig annonsplats!